

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

VILNIAUS UNIVERSITETO
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
KIEKYBINĖ EKONOMIKA
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: prof. dr. Violeta Pukelienė

Grupės nariai: prof. dr. Daiva Jurevičienė

Martynas Rekštys (studentų atstovas)

Vilnius
2018

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Kiekybinė ekonomika
Studijų krypties grupė	Socialiniai mokslai (J)
Studijų kryptis	Ekonomika (J01)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Pirmoji
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (3 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	180
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Socialinių mokslų bakalauras

TURINYS

I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	4
2.2. Programos sandara.....	6
2.3. Personalias	7
2.4. Materialieji ištekliai	8
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	9
2.6. Programos vadyba	10
III. REKOMENDACIJOS	11
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	12

I. ĮŽANGA

Ketinamą vykdyti universitetinių studijų pirmosios pakopos programą *Kiekybinė ekonomika* (toliau – Programa), kurią numato įgyvendinti Vilniaus universitetas (toliau – VU) vertino Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) sudaryta ekspertų grupė. Išorinio vertinimo tikslas – atlikti studijų programos kokybės analizę bei pateikti rekomendacijas studijų programai tobulinti. Vertinant Programą buvo remiamasi pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu (toliau – Programos aprašas) ir 2018 m. kovo 26 d. vykusio ekspertų vizito į VU rezultatais.

Išorinį vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo Programos aprašo ir jo priedų nagrinėjimo. Vertinant Programą vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais, normatyviniais teisės aktais ir kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais.

2018 m. kovo mėn. 26 d. vyko ekspertų grupės vizitas į VU Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetą (toliau – Fakultetas), kur ekspertai susitiko su fakulteto administracija, Programos aprašo rengėjų grupe, numatomais Programos dėstytojais, socialiniais partneriais, susipažino su fakulteto materialine baze (auditorijomis, biblioteka). Vizito pabaigoje administracijos atstovai, Programos aprašo rengėjai ir dėstytojai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais apie Programą.

2018 m. balandžio 18 d. ekspertų grupė parengė ir SKVC pateikė Programos vertinimo išvadų projektą, kuris buvo išsiųstas Programos rengėjams susipažinti ir pateikti savo pastabas dėl faktinių klaidų. Programos rengėjai 2018 m. balandžio 20 d. pateikė „Komentarus dėl fakto klaidų“, kurie, ekspertų nuomone, yra ne dėl faktinių klaidų, o požiūrių diskusijos, į kurias iš dalies buvo atsižvelgta.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Ekspertų vizito metu socialiniai partneriai, atstovaujantys svarbiausias Lietuvos institucijas, tokias kaip Lietuvos bankas, Nasdaq, Euromonitor International, Ūkio ministerija, Finansų ministerija, kuriose dirba ekonomistai ir verslo atstovai, vienareikšmiai patvirtino Programos poreikį regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu lygmeniu, kuris taip pat yra aiškiai pagrįstas ir Programos apraše pabrėžiant, kad kiekybinės ekonomikos (ar ekonomikos-matematikos) programos nėra vykdomos Baltijos šalyse. Programos apraše Programos aktualumas ir pagrįstumas akcentuotas lyginant Jungtinėje Karalystėje ir Baltijos regiono šalyse vykdomas panašias ekonomikos programas, atskleidžia, kad tokio turinio programos yra vykdomos JK ir Skandinavijos šalyse, tačiau jų nėra nei Lenkijoje, nei kitose Baltijos šalyse.

Galbūt tik Vilniaus Gedimino technikos universitete vykdoma studijų programa *Ekonomikos inžinerija* panaši savo Programos idėja. Lietuvos banko, ministerijų ir verslo atstovai teigė, kad paklausa tvirtus kiekybinės analizės įgūdžius turintiems absolventams yra, karjeros galimybės taip pat pakankamos, o Fakulteto administracija įvardino net tris auditorijas, kurioms gali būti patraukli vertinama Programa, t.y., užsieniečiai, ketinantys studijuoti Lietuvoje, Lietuvos abiturientai, ketinantys studijuoti panašią programą kitų šalių universitetuose, Lietuvos abiturientai, stojantys į VU Ekonomikos programą. Būsimų studentų apklausa atilikta nebuvo, nors planuojamas tikslas priimti 50 studentų yra gana ambicingas.

Programos tikslas yra „parengti aukštos kvalifikacijos kiekybinius ekonomistus (angl. quantitative economists), turinčius modeliavimo statistinių ir matematinių įrankių naudojimo pagrindus, tvirtas teorines ekonomikos žinias, kritinį požiūrį į sudėtingų ekonominių problemų sprendimus bei analitinio darbo įgūdžius“ (Programos aprašas, p. 16) yra ambicingas ir unikalus. Vis tik tikslu pirmoje vietoje norėtųsi matyti ekonomiką, bet ne metodus. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Programos tikslas nepilnai atitinka *Dublino aprašuose* numatytą lygmenį, pagal kurį pirmoji studijų pakopa grindžiama labiau bendroju universitetiniu išsilavinimu, o ugdomi tiriamieji gebėjimai apsiriboja refleksija. Taigi pagrindinis Programos tikslas kiek per siauras bakalauro studijoms (formuluojant siekį parengti specialistus), todėl jis turi būti koreguojamas. Programos tikslas bei numatomi studijų rezultatai yra integralūs su Vilniaus universiteto strategija ir misija, kuri „yra iš praeities kylanti, dabarties iššūkių skatinama ir ateities kartoms perduodama priedermė stiprinti Lietuvos ir pasaulio pažintines ir kūrybines galias, puoselėti akademinės bei kitas dvasines ir socialines vertybes, ugdyti aktyvius ir atsakingus piliečius ir visuomenės lyderius“.

Programos tikslas taisytinas ir filologine prasme, nes lietuvių kalba sąvoka „kiekybinis ekonomistas“ nėra pakankamai aiški, kai tuo tarpu anglų kalba samprata „quantitative economists“ yra platesnė ir aiškesnė. Tas pats pasakytina ir apie Programos pavadinimą *Kiekybinė ekonomika*. Kadangi Programa numatoma vykdyti anglų kalba, galbūt toks pavadinimas galėtų likti trumpuoju laikotarpiu, tačiau yra diskutuotinas ir ateityje turi būti patikrinta, ar stojantiejiems toks pavadinimas yra suprantamas.

Nors Programos pavadinimas kelia abejonių, tačiau, numatomi studijų rezultatai, Programos turinys ir suteikiama kvalifikacija dera tarpusavyje.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės Stiprybės

1. Programos poreikis pagrįstas;
2. Programa aktuali Baltijos šalių regionui, yra originali.
3. Programa bus realizuojama anglų kalba.

Silpnybės

1. Programos pagrindinis tikslas nepilnai atitinka Dublino aprašuose numatytą lygmenį, pagal kurį pirmoji studijų pakopa grindžiama labiau bendruoju universitetiniu išsilavinimu;
2. Pagrindinis tikslas yra taisytinas ir filologine prasme.

2.2. Programos sandara

Programos sandara atitinka formaliuosius universitetinių pirmosios pakopos studijų programoms keliamus reikalavimus (Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai, patvirtinti LR švietimo ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-1168).

Programą sudaro tokio pobūdžio programoms reikalaujamas minimalus 180 kreditų skaičius, iš jų ekonomikos dalykams skiriama 60 kreditų, matematikai ir ekonometrijai 30 kreditų, praktikoms – 15 kreditų, bendrauniversitetiniams dalykams – 15 kreditų, baigiamajam darbui - 15 kreditų, likusieji 45 kreditai - kompiuteriniam modeliavimui ir finansams bei specializacijoms, susijusioms su gilesniu analitinių metodų žinojimu, ekonomika, finansais.

Programos turinys bei pasitelkti studijų metodai yra nuoseklūs, pradedant nuo ekonomikos pagrindų bei reikalingų matematinių įgūdžių suteikimo, pereinant prie teorijos ir jos taikymo. Nuoseklumas: *pagrindai-teorija-taikymas* yra logiškas, ir tai turėtų garantuoti, kad numatomi studijų rezultatai bus pasiekti.

Kita Programos struktūros ypatybė – tai jos cikliškumas ir trukmė. Perimant Europos šalių universitetų praktiką, studijos bus organizuojamos ciklais. Be to, tai būtų pirmoji ekonomikos srities bakalauro studijų programa, trunkanti trejus metus, o vertinant daugumos studentų norą greičiau įgyti universitetinį išsilavinimą, tai suteiktų Programai konkurencinį pranašumą. Nepaisant trumpesnės nei įprasta Programos trukmės, numatomas Programos turinys yra pakankamai nuoseklus ir leistų pasiekti Programos tikslus ir numatomus studijų rezultatus.

Programos pirmojo semestro turinys yra susietas su atvira ekonomikos mokymosi platforma „CORE“, o pati Programa savo sandara yra panaši į ekonomikos programas Vakarų Europos universitetuose, tokiuose kaip London School of Economics, University College London, University of Copenhagen ir pan. Visgi, nors Programos rengėjai teigė, kad derina su kitais universitetais studentų mainų galimybes bei dvigubo diplomo programos kūrimo galimybes, tai gali būti problematiška dėl studijų cikliškumo.

Reikalavimas vasarą atlikti privalomą praktiką rodo Programos lankstumą ir sudaro galimybę sutalpinti Programos turinį į trejus metus bei studijų metu leidžia studentams koncentruotis į akademinę studijas. Kita vertus, dėl vasarą atliekamos praktikos 5-tasis studijų semestras turi mažiau akademinį kreditų nei įprasta, kas padaro Programą kiek neproporcingą

studentų krūvio požiūriu. Kadangi rudenį, baigę praktiką studentai pradeda formuluoti baigiamojo darbo temą, siūlytina 5 semestre įforminti ir 5 kreditus skirti baigiamojo darbo pradžiai įvertinti.

Kitas inovatyvus aspektas – planuojama individualių kontaktų su studentais sistema, kuomet kiekvienas studentas turėtų kuratorių, kuris stebėtų jo pažangą bei, esant reikalui, konsultuotų studentą akademiniiais klausimais. Į dėstytojų procesą numatoma įtraukti kviestinius dėstytojus, o tai turėtų praturinti Programos turinį. Nors Programos turinys yra klasikinis, ir kaip minėjome, remiasi principu *pagrindai-teorija-taikymas*, Programoje yra naujų aktualių ekonomikos dalykų, kurie yra svarbūs ekonomikos, kaip mokslo, ir kiekybinės analizės pažangos prasme, tokie kaip *Ekonominės ir eksperimentinės elgsenos*, *Didžiųjų duomenų analizė* ar *Laiko eilučių analizė* ir kt.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės ***Stiprybės***

1. Programoje yra naujų unikalių dalykų;
2. Programa bus realizuojama naujais metodais (CORE mokymosi platforma ir kt.);
3. Numatoma, kad kiekvienas studentas turės savo kuratorių visų studijų metu.

Silpnybės

1. Programoje III kursas yra neproporcingas studentų krūvio požiūriu: 5 semestru, jei praktika vykdoma vasarą, studentai studijuoja 3 dalykus, o paskutinio 6 semestro metu, rašant baigiamąjį darbą, studentai studijuoja taip pat tris dalykus;
2. Programos struktūros cikliškumas formuoja problemas įgyvendinant studentų mainus.

2.3. Personalas

Programoje dėstys 21 dėstytojas. Pozityvu ir pagirtina yra tai, kad 20 iš jų turi daktaro laipsnį (15 yra studijavę kitų žinomų pasaulyje universitetų doktorantūroje ir gavę daktaro laipsnius), dėstytojų amžiaus vidurkis yra 37 metai. Numatyta, kad Programoje dirbs trys profesoriai, 1 docentas. Akcentuotina, kad 13 dėstytojų darbuojasi universitete, o 9 iš jų yra mokslo darbuotojai, kas kelia abejonių dėl jų pedagoginių įgūdžių. Be to, tik 13 dėstytojų yra Vilniaus universiteto darbuotojai, todėl gali būti sudėtinga valdyti personalą. Kita vertus, 6 dėstytojai dirba pirmąjį mėnesį Lietuvos banke, kas leis studentams turėti įdomias praktikos vietas ir priartins teorines studijas prie sprendžiamų aktualių ekonomikos problemų. Numatomų dėstytojų kvalifikacija ir skaičius yra pakankami numatomiems studijų rezultatams pasiekti, ne mažiau kaip pusę ekonomikos krypties dalykų apimties dėstys dėstytojai turintys daktaro laipsnį ir atliekantys ekonomikos krypties mokslinius tyrimus, tačiau atkreiptinas

dėmesys, kad kai kurių jaunų daktarų per pastaruosius 7 metus parengtų publikacijų skaičius nėra didelis, pvz., per 7 metus D. Celov atspausdino 2 straipsnius, C. Mihnea - 2 straipsnius, prof. T. Medaiskio pateiktos paskutinės publikacijos yra 2013 m., A. Proškutė - 2 publikacijos 2012 m. ir pan. Todėl kyla klausimas, ar numatomi dirbti Programoje dėstytojai nespausdina savo tyrimų rezultatų ar tiesiog jų nepateikia, nes, tikėtina, kad būsimų dėstytojų, kurių dauguma dirba mokslo tyrėjais, vykdomi moksliniai tyrimai yra tiesiogiai susiję su vertinama Programa.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės Stiprybės

1. Dauguma dėstytojų (95 proc.) turi daktaro laipsnį, dėstytojų tarpe vyrauja jaunimas, apgynęs disertacijas užsienio universitetuose, 7 iš jų yra ne lietuviai, kas leidžia teigti, kad paskaitų skaitymas anglų kalba bus paprastesnis.

Silpnybės

1. Numatyta, kad Programoje dirbs 9 mokslo darbuotojai, kas kelia abejones dėl jų pedagoginių įgūdžių;
2. Numatomi 7 dėstytojai nedirba VU pirmajame pareigose, todėl gali būti sunku suderinti darbo krūvį universitete ir pagrindinėse darbovietėse;
3. Kai kurių numatomų dėstytojų publikacijų skaičius yra nedidelis.

2.4. Materialieji ištekliai

Kaip nurodyta Programos apraše ir kaip teko įsitikinti ekspertams vizito į VU metu, Ekonomikos ir verslo administravimo fakultetas turi gerai įrengtas auditorijas, pritaikytas didesniems ir mažesniems studentų srautams. Auditorijų ir vietų skaičius Programai realizuoti yra pakankamas. Visos fakulteto auditorijos yra aprūpintos multimedija, kai kuriose yra interaktyvios lentos. Pozityvu ir svarbu yra tai, kad fakultetas disponuoja MATLAB, Stata, Amos 18.0 (nuolatinė licencija), SPSS Modeler (versijos 13, 14) ir Statistics (licencija), Eviews ir kita programine įranga. Fakulteto įsigyta ar gamintojų dovanota programinė įranga yra plačiai naudojama ne tik auditorinių užsiėmimų metu, bet ir studentams rengiant kursinius, mokslinius tiriamuosius darbus ar profesinės praktikos užduotis. Numatyta įranga yra tinkama, duomenų bazių kiekis Programai realizuoti yra pakankamas. Fakultetas yra pasirašęs bendradarbiavimo sutartį su Lietuvos banku, be to ir socialiniai partneriai susitikimo su ekspertais metu patvirtino, kad apie 10 Lietuvos institucijų ir verslo vienetų yra pasirengę priimti studentus praktikai, todėl galima teigti, kad praktikų bazė yra tinkama.

Vertinant metodinius išteklius reikia pastebėti, kad nors ir skiriamos lėšos leidybai ir vadovėlių įsigijimui, puikioje ir šiuolaikiškoje VU bibliotekoje, vadovėliai yra pakankamai seni,

todėl numatyti 5000 eurų reikalingos literatūros įsigijimui yra gana nedidelė suma, kuri išspręstų literatūros problemą tik pradžioje. Pvz., vien tik H. R. Varian „Intermediate Microeconomics“ vadovėlis kainuoja apie 100 eurų, t.y. galima būtų nupirkti per metus tik 50 vadovėlių - 50 vadovėlių 6 dalykams (I studijų metai) 50 studentų? Dalykų aprašuose nėra pateikta, ar studentai turės galimybę studijuoti vadovėlius, nepateikta ir informacija, kiek kokių vadovėlių yra bibliotekoje.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės Stiprybės

1. Pagrindine materialijų išteklių srities stiprybe laikytina tai, kad reikalinga studijoms įranga ir numatytos patalpos yra tinkamos ir jų pakanka;
2. Programinė įranga, kuri yra labai svarbi Programai yra įvairi ir pakankama;
3. Apie 10 Lietuvos institucijų ir verslo atstovų yra pasirengę priimti studentus praktikai.

Silpnybės

1. Pagrindine Programos materialijų išteklių silpnybe laikytina Programai reikalingų bibliotekos išteklių ribotumas.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Studentų priėmimo į Programą reikalavimai atitinka Švietimo ir mokslo ministro ir VU nustatytus reikalavimus. Studentų priėmimas bus vykdomas per centralizuotą LAMA BPO sistemą. Programos ambiciją atspindi aukštas konkursinis stojamas balas – 6. Didžiausias svertinis koeficientas suteikiamas matematikos brandos egzamino rezultatams (0,4), toliau lietuvių kalbos bei istorijos egzaminams (po 0,2), bei trečiajam pasirinktiniam dalykui (0,2). Papildomus 1 arba 2 balus studentai gali gauti už motyvacinį pokalbį, kurio metu taip pat bus vertinamos potencialių studentų anglų kalbos žinios.

Numatomi naudoti įvairūs studijų metodai, tokie kaip individualūs bei grupiniai darbai, projektai, prezentacijos, namų darbai ir pan., leidžia pasiekti numatomus studijų rezultatus. Studentų vertinimas apima jų žinių patikrinimą egzaminų metu, taip pat vertinant namų darbus, dalyvavimą paskaitose, seminaruose bei kitus atsiskaitymus, apibrėžtus kiekviename studijų dalyke atskirai. Per pirmąjį kiekvieno dalyko paskaitą dėstytojas privalo pristatyti dalyko tikslus bei turinį, taip pat supažindinti studentus su būsimais atsiskaitymais ir galutinio pažymio sandara. Taigi, būsimą vertinimo sistema yra aiški bei adekvati sekti studentų akademinį pažangumą.

Studentų akademiniai nusižengimai vertinami bendrąja fakulteto numatyta tvarka. Studentai taip pat turės galimybę teikti apeliaciją dėl jų manymu neteisingo įvertinimo fakulteto

Ginčų komisijai, kurios sudėtyje yra po 3 dėstytojų bei studentų atstovus. Gera praktika yra ta, kad egzaminų sesijos metu Studentų atstovybės atstovai stebi egzaminavimo eigą ir padeda dėstytojams užtikrinti sąžiningą egzaminavimo laikymą. VU įdiegta baigiamųjų darbų plagiato sistema, kurioje darbai palyginami su duomenų bazėje sukauptais darbais bei kiekvieno autoriaus darbais.

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

1. Stojant į Programą numatytas motyvacinis pokalbis, kas leis įvertinti stojančiųjų tikslus bei anglų kalbos žinių lygį;
2. Studijų metodų įvairovė leis pasiekti numatytus studijų rezultatus.

Silpnybės

1. Skirtingų dalykų galutinio pažymio sandara yra įvairi. Studentų požiūriu reikėtų pagalvoti apie bendrus principus ir labiau standartizuotą sistemą.

2.6. Programos vadyba

Programos įgyvendinimui, stebėsenai bei studijų programos kokybės užtikrinimui yra numatyta sudaryti 7 narių Studijų programos komitetą (SPK), į kurį numatyta įtraukti socialinį partnerį (Lietuvos banko atstovą), studentų atstovą, dėstytojus. Studijų Programos komiteto uždaviniai yra suformuluoti, tačiau konkreti SPK sudėtis nėra pateikta.

Vidinis kokybės užtikrinimas apima duomenų rinkimą, pirmiausia, pasitelkiant studentų apklausas, rekomendacijų formavimą bei pokyčių iniciavimą, taip pat materialios bazės vertinimą ir kt. Studijų planavimo organizavimo ir tobulinimo procesas, vidinio studijų kokybės užtikrinimo priemonės pateiktos bendrosios, t.y. išskirtinės, specifinės kokybės užtikrinimo priemonės Programai nėra numatytos.

Pažymėtina, kad išskirtinė Programos sandara gali kelti iššūkių užtikrinant mainų galimybes Programos studentams. Taip pat reikėtų aiškiau atskleisti Programos dėstytojų kvalifikacijos kėlimo galimybes (dalis jų tuo pačiu metu dirbs pagrindinėje darbovietėje Lietuvos banke).

Pagrindinės srities stiprybės ir silpnybės

Stiprybės:

1. Programos rengėjai derino Programos poreikį su galimais socialiniais dalininkais.

Silpnybės:

1. Nėra numatyta SPK sudėtis;

2. Neaiškios dėstytojų kvalifikacijos kėlimo galimybės (dalis jų tuo pačiu metu dirbs pagrindinėje darbovietėje Lietuvos banke);
3. Nėra aiškios galimybės dalyvauti studijų mainuose studentams;
4. Programos vadyba numatyta realizuoti pagal bendrafakultetinius principus ir galimybes, t.y. išskirtinės specifinės kokybės užtikrinimo priemonės šiai Programai nėra numatytos.

III. REKOMENDACIJOS

- 3.1. Tikslinti Programos pagrindinį tikslą.
- 3.2. Tikslinti Programos studijų planą III studijų metais.
- 3.3. Geriau apgalvoti dėstytojų sudėtį, atsižvelgiant į jų mokslinę ir pedagoginę kvalifikaciją.
- 3.4. Skatinti dėstytojus aktyviau publikuoti tiesiogiai su Programa susijusius mokslinius tyrimus.
- 3.5. Atnaujinti mokomąją literatūrą bibliotekoje ir dalykų aprašuose. Įsigyti daugiau literatūros anglų kalba, numatytos dalykų aprašų privalomos literatūros sąrašė. Užtikrinti jos prieinamumą studentams.
- 3.6. Aiškiai apibrėžti Programos kokybės kontrolės mechanizmą ir užtikrinti jo laikymąsi.

IV. Apibendrinamasis įvertinimas

Vilniaus universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Kiekybinė ekonomika* vertinama teigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	3
2	Programos sandara	3
3	Personalas	3
4	Materialieji ištekliai	2
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	3
6	Programos vadyba	2
	Iš viso:	16

1-Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

2-Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)

3-Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)

4-Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: prof. dr. Violeta Pukelienė

Grupės nariai: prof. dr. Daiva Jurevičienė

Martynas Rekštys (studentų atstovas)